

Dr. med. Laurids Foss.

Forstander for Sorø skole 1685—1703.

Meddelt af K. Carøe.

Den slægt, hvortil Laurids Foss horte, indtager en fremragende plads blandt de lærde danske slægter i det 17de århundrede, om den end langt fra nåede Bartholinerne og Wormerne i betydning. Stamfaderen Christen Nielsen Foss ¹⁾, også kaldet Reff, (1553—1625) var af bondeslægt fra Hjerk ved Skive, blev 1584 rektor i Viborg og 1588 lector theologiæ der. Hans søn dr. med. Niels Foss ²⁾ (1588—1645) var provinsialmedikus i Lund fra 1623, og alle dennes seks sønner blev lærde mænd og opnåede alle ligesom faderen at blive hædrede af universitet med sørgesprogme ved deres død.

Af disse sønner var Laurids den yngste, 17 år yngre end den ældste Christian Foss ³⁾ (1620—1680), der efter at have været provinsialmedikus og prof. med. i Lund blev livmedikus hos Christian V og højesteretsassessor; Mathias Foss ⁴⁾ (1627—1683) blev biskop i Ålborg; Jens Foss ⁵⁾ (1629—1687) var læge i København, højesteretsassessor og medlem af kommercekollegiet; Peder Foss ⁶⁾ (1631—1698) rektor ved metropolitanskolen; Jakob Foss ⁷⁾ (1633—1676) ligeledes rektor ved denne skole.

Af Niels Foss' tre døtre var Magdalene gift med assessor Thøger Lassen; da hun døde 1675 uden livsarvinger, bestemte hendes søskende, at deres arvepart, 2000 rdl. skulde tilfalde et universitetslegat for trængende studenter; helt til lagde Mathias Foss 500 rdl.; men forskellige forhold bevirkede, at først Laurids Foss fik udvirket en fundats for legatet 1701, hvis stadigt stigende legatkapital nu udgør c. 75000 kroner.

Nogen videre litterær virksomhed har ingen af Foss'erne udviklet; kun Mathias Foss' ligprækener nød i sin tid stort ry, var meget efterspurgt og enkelte udkom ligesom hans morgen- og aftenbønner, i ny udgaver ind i det 18. århundrede.

Af Niels, Christian og Jens Foss, der alle havde været knyttet til Skåne som læger, har Rørdam i »Hist. Saml. og Studier« I, 102—159 givet udførlige skildringer og for de to sidste vedkommende meddelt deres egne optegnelser, medens oplysningerne om Niels, ligesom de her meddelte om Laurids Foss (Thottske Saml. Fol. 1052 b) vistnok oprindeligt er de i ligpræken over dem anførte personalia.

Laurids Foss' søn Niels var prof. philosophiæ ved universitetet, da han 25. Juli 1705 blev kaldet til tillige at være rektor i Sorø, hvor han døde i Okt. 1712.

¹⁾ Hundrup: Lærerstanden ved Viborg Kathedralskole s. 5.

²⁻⁵⁾ Biogr. Lex. V.

⁶⁻⁷⁾ Hundrup: Lærerstanden ved Metropolitanskolen s. 26 og 25.

I Sorø klosterkirke findes i Foss'ernes kapel Laurids Foss' læderbetrukne kiste, prydet med ornamenter, støbte i bly; på kisten findes en plade med en lang latinsk indskrift, over hvilken et våben, hvori tre blomster, der skyder op af en lille høj, og foruden dette et andet, løstliggende våben, hvori en siddende ræv.¹⁾

Testamentum B. Laurentii Fossii, qvondam Medicinæ et Philosophiæ Doctoris, Assessoris Regis in Collegio Cancellariæ et Regii Soræ quod est Athenæi Præsides.

Anlangende denne sl. mands ærlige indgang til verden, kristelige fremgang i verden og salige udgang af verden, da er han den 24. Juni anni 1637 barnfødt i Lund i Skåne af ædle, meget værdige og højfornemme forældre; hans fader var den ædle og højlærde mand Doct. Niels Foss, fordem medicinæ practicus provincialis udi Skåne samt canonicus og vicarius i Lunde domkapitel, hans moder var den ædle, gud- og dydelskende matrone Karen Matthiisdatter Jacobæ²⁾, hvilke gudfrygtige forældres ægteskab, der nu gud allermægtigste med denne deres liden søn havde velsignet, har de, for at igen opofre gud denne sin gave, ladet hannem betimeligen blive delagtiggjort i det højværdige dåbens sakramente og indlemmet udi den rette vinstok sin frelsere Christo Jesu, på det han ved den saft og kraft, som flyder af træet til alle grenene, kunde grønnes i sin kristendom og omsider blomstre til det evige liv.

Derpå har disse gudfrygtige forældre båret al kristelig omhyggelighed for denne deres søns tilbørlige opdragelse i guds frygt og boglige kunsters flittige øvelse, til hvilken ende hans gode sl. moder forsendte ham anno 1645 over til sin morbroder, doktor Jakob Matthisen³⁾ udi Århus, under hvis opsyn han af adskillige smukke formatoribus privatis udi 4 år blev informeret og til alle sine venners største glæde og fornøjelse efter sin alders måde mærkeligen tiltog og forfremmedes. Men som hans 2 ældste brødre, nemlig Christian Foss, siden assessor udi højesteret og kgl. livmedikus, så og Matthias Foss, siden doktor og professor stæ theologiæ primarius samt superintendent over Vendelbo stift, da begge havde antaget civitatem academicam, behagede det hans kære moder anno 1649 at hjemkalde ham igen til Lund, alt til den ende at hans velbemeldte 2 brødre kunde manuducere ham i hans studiis, hvorfor han og næsten 3 fjerdingår gik i skole under sin kære broder Matthiæ Fossii

---

¹⁾ Löffler: Gravmonumenter i Sorø Kirke.

²⁾ D. af provinsialmedikus i Århus Mads Jacobsen og Ingeborg Giødesen, f. c. 1584, d. 1614.

³⁾ Biskop i Århus. Biogr. Lex. XI.

information; og som han såvel under hans manuduktion avancerede, at han kunde forflyttes til publikke skoler for at bygge videre på de fundamenter, han sub privata institutione allerede havde lagt i sine studeringer, blev han efter hans kgl. majestets af højlovlig ihukommelse Frederici 3tii allernådigste tilladelse anno 1650 sat i denne kongelige skole her paa Sorø kloster, hvorfra alle hans ældre brødre med største reputation var dimitterede undtagen Jakob Foss, som da var candidatus academiae, siden magister philosophiae et rector scholae metropolitanæ. Og som han straks blev så lykkelig, at han nød sin kære broders, Peder Fossis, berømmelige information, som da var collegæ superior her i denne kongelige skole, siden assessor in collegio consistoriale og rector scholae metropolitanæ, gjorde han så gode processer, at han 2 år derefter blev over mange andre transfereret i den øverste lektie af velærværdige og meget hæderlige mag. Nicolao Serupio¹⁾, da moderatore ingeniorum felicissimo her i denne kongelige skole, siden domprovst udi Riberstift og sognepræst til Riberdomkirke; og som han foregik alle sine sympalæstritos med en singular flittighed og skikkelighed, blev ham efter 3 års forløb supremus scholae locus konfereret af velædle og højærværdige doktor Hans Leth²⁾, da rectore regiae hujus scholae, siden confessionario regio i København, som meget højt elskede hannem og derfor året efter, anno 1656 d. 6. August dimitterede ham med et berømmeligt testimonio til det daværende kgl. akademi her på Sorø kloster, hvor han blev eksamineret, og efter at han som candidatorum supremus havde holdt petitionem, admitteret og immatrikuleret 26. August, præside generosissimo dno Georgio Rosenchrantzio³⁾, academiae decano mag. Alberto Mejero⁴⁾ og facultatis philosophiae decano mag. Nicolao Aagardo⁵⁾, hvilket der han lykkeligt havde overstået, rejste han straks hjem til sin kære moder og efter en måneds forløb begav sig til København og der tog inscriptionem academicam (17. November), rectore magnifico dno dr. Jacobo Canutio⁶⁾ og facult. philosoph. decano mag. Petro Spermanno⁷⁾, så og udvalgte sig den vidtberømte d. d. Thomam Bartholinum⁸⁾ til sin præceptorem privatum. Og på det han med desto større iver og flittighed kunde fortsætte sine studia, øvede han sig jævnlig in exercitiis disputatoriis, såvel på akademiet som i det kgl. kommunitet, hvor han og for eksercitiernes skyld

1) Biogr. Lex. XV.

2) Biogr. Lex. X.

3) Biogr. Lex. XIV.

4) Pers.-hist. Tidsskr. 1. R. III, 268.

5) Biogr. Lex. I.

6) J. Knudsen. Biogr. Lex. IX.

7) Biogr. Lex. XVI.

8) Biogr. Lex. I.

efter sine kære brødres godtfindende købte sin kost, indtil han anno 1658, tretten uger efter at de svenske havde belagt København, rejste med sl. hr. rigens drost hr. Jokum Gersdorff's¹⁾ pas og forlov fra København over til Skåne til sine venner, hvor han konsulterede de smukkeste lærde mænd, han der kunde finde, og stille der forblev, indtil freden blev sluttet, da han fulgte sin højtelskede kære broder mag. Matthiis Foss, da kaldet fra Lunde domskoles rector: tu til at være slotsprædikant udi København (1660), og forblev stille udi hans hús for sine studeringers skyld.

Derpå submitterede han sig anno 1662 d. 14. Maj på Københavns universitet examini theologico, examinatore mag. Erasmo Joh. Brochmanno²⁾, mag. Daniele Pfeiffio³⁾ og notario, mag. Christiano Steenbuchio⁴⁾; prædikede så straks derefter for sin dimission udi Trinitatis kirke, censore dno mag. Erasmo Joh. Brochmanno.

Og der han nu med største berømmelse, hvilket hans attestata endnu klarligen udviser, begge disse examina havde sustineret, holdt hans 5 ældre brødre, som alle i fremmede lande havde forsøgt sig, som intet tjenligere end at fortsætte sine studia på fremmede universiteter og derhos gøre sig fremmede sprog mægtige, hvorfor han og anno 1662 d. 19. August begav sig fra København til Leyden i Holland⁵⁾ og kontinuerede sine studia under Gronovia, Wichmanno og felicissimo Cartesii, sectatore dno dre de Raye, foruden hvis han med flid observerede udi nosocomio, in anatomicis under dno Francisco Sylvio og in botanicis under dno Schuyl. Imidlertid beså han og de fleste steder udi de 7 forenede provinser.

Anno 1663 d. 31. Oktober rejste han fra Holland til England, hvor han mest eksercerede orientalia og opholdt sig til Oxford formedest det vidtberømte Bodleyoniske bibliotek og nød der udi landet største yndest hos mange smukke og fornemme lærde mænd og gjorde imidlertid rejser til Cambridge, Salsburry, York og ind i Cornwall for at bese kul- og tinminerne.

Anno 1663 måtte han imod sin vilje forlade England for den stærke pests skyld, som da i landet begyndte at grassere, og reiste derfra til Frankrig, hvor han forblev stille til Paris udi 11 måneder, undtagendes at han nu og da ved lejlighed rejste ved Paris omkring for at bese de kgl. lysthuse, såsom Fontaine bell'eau, St. Germain, St. Cloud, Versailles, Veau og andre nær omliggende mærkværdige kuriositeter; gjorde så den store tur lige igennem landet indtil Lyon, hvor han forblev udi 3 måneder, begav sig så derfra til Genève, hvor han opholdt sig i 4 måneder.

¹⁾ Biogr. Lex. V.

²⁾ Biogr. Lex. III.

³⁾ Biogr. Lex. XIII.

⁴⁾ Biogr. Lex. XVI.

⁵⁾ Immatr. 2. Okt. 1662, stud. theol.

Anno 1666 d. 16. Oktober rejste han igen fra Genève ind ad Tyskland og tog sin rejse igennem Svitserland for at bese dets berømmelige stæder og cantons, og der han til Basel var ankommen, havde han resolveret at gå til det berømmelige akademi til Strassburg, men som han fornam, at der var smitsomme sygdomme næsten overalt på Rhinstrømmen, ændrede han sit forsæt og tog sin rejse midt igennem riget over Ulm, Augsburg og andre stæder lige på Nürnberg, hvor han fortøvede med største fornøjelse udi 3 måneder.

Anno 1667 d. 20. Januar rejste han til Leipzig og Sachsen for at bese dets berømmelige stæder og skønne bjærgværker, opholdt sig ogsaa noget til Dresden formedelst de overflodige kunstykker og naturalia, som findes udi samme hof; begav sig saa til Wittenberg og logerede hos den vidtberømte dr. Casparum Zieglerum, som beviste ham synligt stort venskab og affektion, og holdt imidlertid med temmelig stor bekostning collegia theologica undere dre Abraham Calavio og dre Strauchio samt et medicum under dno dre Schneidero.

Anno 1668 d. 10. April begav han sig på rejse hjem til sit fædreland, hvor han fandt sine kære søskende i ønskelig velstand og helbred. Næppeligen var han hjemkommen, førend den højædle og velbårne fru Hille Rosenkrantz, sl. hr. Niels Trolles til Trolholm, (Holsteinborg)¹⁾, begærede af ham, at han vilde tage sig hendes yngste søns mr. Arvid Trolle's²⁾ rejser på som hovmester i fremmede lande at guvernere, hvortil han og endelig under sine højtærede kære brødes behag og samtykke resolverede sig. Imidlertid der han endnu var hjemme, havde han den høje nåde nogle gange at kysse sin allernådigste arveherre og konge, kong Frederik den 3die af højlovlig ihukommelse, hans hænder, som udi al nåde udi mr. Burris³⁾ og andre fornemme mænds nærværelse antog nogle små matematiske og fysiske eksperimenter af hannem. Men som han efter 10 ugers forløb, at velbte mr. Trolle for sine unge ars skyld ikke endnu i nogle år kunde rejse sig til nytte, og han dømte sin tid alt for kostbar til at tøve derefter, entslog han sig med velbte frues vilje derfra for at absolvere sit længst begyndte studium medicum; begav sig så anno 1668 d. 19. November ud til Leyden²⁾ igen og der havde tænkt at ende sit studium under dno dre Francisco Sylvio; men som en sælsom smittefeber skilte universitetets membra fra hinanden og lagde exercitia publica og privata til en side, nødtes

¹⁾ Biogr. Lex. XVII.

²⁾ F. 9. Dec. 1653, d. 22. Nov. 1698.

³⁾ Guldmageren F. G. Burri, der opholdt sig i København 1667—1670. Biogr. Lex. III.

⁴⁾ Immatrikuleret 19. Febr. 1669, med. stud.

han til at forlade stedet, rejste derfra over til England igen og opholdt sig mesten til London, formedelst det højberømte kgl. societets skyld, eftersom de fleste scientia der trakteredes med idelige og ofte gentagne experimentis, og nød imidlertid den vidtberømte ridder Boyles familiaritet og venskab med største nytte og reputation.

Anno 1670 rejste han på foråret tilbage igen til Leyden¹⁾ udi håb der at ende sit forehavende; men som de braveste mænd var ved forbte svaghed henrykte, og universitetet endnu ikke kommet i sin skik igen, forandrede han sit consilium og rejste straks in Majo op med Rhinstrømmen ind ad Italien og kom til Padua, hvor han d. 5. September disputerede på gradu doctorali og d. 6. ejusdem blev promoveret in doctorem medicinæ et philosophiæ, præside dre Carolo Renaldino og promotore dre Jacobo Cadenedo Scoto. Der dette med hans største fornøjelse og honor var fuldenndt, rejste han straks derfra til Venetien, og efter at han sig der havde opholdt en månedstid, gjorde han en rejse alene for at besøge den brave medicum dr. Poterium, af hvis berømmelige faders Senioris Poterii²⁾ skrifter han havde erfaret divinum autoris ingenium og derfor længtes efter at tale med hans søn for at rådføre sig med ham i et og andet sit studium angående; men som velbte d. Poterius blev få dage efter hans ankomst ihjelskudt af en, som af hans æmulis dertil var suborneret, måtte han med uforrettet sag og sin største misfornøjelse begive sig derfra. Tog så sin rejse igennem en pars af Lombardien over Bologne til Firenze og opholdt sig der udi 2 måneder, hvor han imidlertid nød store nåder af grosherzogen Cosimo de Medicis samt hans hr. farbroder, kardinal Leopoldo de Medicis og det for biskoppen af Padoua, kardinal Barbarigo, hans partikulære rekommandations skyld.

Derpå resolverede han sig at bese en del af Spanien, hvilket der han med fornøjelse havde gjort, dog han tilbage igen til Rom for at se tam augusti imperii rudera et relis qvias, og forblev der udi 5 måneder; imidlertid søgte han okkasion til at opvarte paven, hvortil hannem og blev givet adresse ved en af kardinalerne, som han havde rekommanderet sig til, og der han havde nydt den nåde at salutere paven, som tilspurgte ham om et og andet i hans fædreland, lod han hannem ved en af sine ministris bære en medaille med sit effigie på den ene og et kors på den anden side. Straks derefter forlod han Rom og gjorde en rejse til Neapolin for at bese dens inventiøse bygninger samt de der omliggende naturalia og antikviteter.

¹⁾ Immatruleret 20. April 1670, med. stud.

²⁾ Pierre de la Poterie, fransk læge, blev 1609 udstødt af det medicinske fakultet i Paris som tilhænger af Paracelsus, drog til Bologna, hvor han senere blev myrdes af en troløs ven.

Endelig fik han i sinde at besøge Konstantinopel, men som han på vejen fik modvind og med største livsfare undgik nogle tyrkiske sørøvere, måtte han med dem, han var om bord med, gå tilbage igen og forandre sit dessein; drog så anno 1671 d. 8. Maj over Loretto til Venetien og uden langt ophold begav sig på rejsen igennem Tyskland til Holland igen og opholdt sig der hos adskillige lærde mænd på nogen tid. Samme år d. 30. September, efter at han havde gjort sig næsten alle sprog familiares og beset den største og bedste del af Europa, rejste han over Hamburg hjem til Danmark igen og ankom til København anno 1671 den sidste Oktober.

Efter at nu hans kære søskende og venner hannem med største glæde og fornøjelse havde omfavnet, rådførte han sig fornemmelig med sin højtærede kære broder doktor Jens Foss, fordem kancelliråd, kammerråd og assessor i højesteret, og begyndte derpå straks sin praxin medicam i den kgl. residensstad København med god succes og største reputation, så at han gerne havde ønsket sin begyndte praxin længere der at kontinuere, hvis ikke hans højtelskede kære broder dr. Matthiis Foss, da kaldet fra functione primarii theologi i København til biskopdømmet over Vendelbostift, havde begæret, at han vilde følges over med ham til Ålborg, hvilket han og anno 1672 med en god vilje resolverede sig til, og forblev stille udi hans hus på nogle år. Men som han altid havde, endog til sin dødsdag, største aversion for ledighed og var aldrig friskere eller gladere, end når han havde vel at bestille, menende, at han ikke burde nedgrave det talent i jorden, som den nådige gud havde betroet ham men employere det til sin kære Jesu Christus gavn og bedste, gav han sig pro tempore i fuld praxin med den ædle og høj lærde mand doktor Niels Jespersen, daværende practico medico i Ålborg; og der han fornam, at den gode gud lod alle hans kure så vel lykkes, at adskillige patienter fra de fleste stæder i landet søgte hans råd, resolverede han sig til at forblive der i byen, for videre der at praktisere. Imidlertid behagede det den mægtige hjertetvingere at dele nåde med hannem og derudover anno 1675 bøjede hans hjerte til at begære sin trofaste, nu højtbedrøvede efterladte ægtefælle, Barbara Rosenberg¹⁾, som og blev hannem i mange fornemme folks nærværelse lovet og fuldkommenligen tilsagt; hvilket løfte blev efter den allerhøjeste guds alvorlige og inderlige påkaldelse fuldbyrdet ved en kristelig kopulation, holdt anno 1677 d. 16. September af hans velædle højærværdighed dr. Mathiis Foss. Udi dette ægteskab har gud allermægtigste velsignet dem med 8 børn, nemlig 4 sønner og 4 døtre, af hvilke den ene søn og de 3 døtre

---

¹⁾ F. 1662, d. 1734, datter af ridefoged Peder Pedersen og Margrethe Brønnsdorf, stiftatter af biskop Kønig.

alt forhen i herren er hensøvede, men 3 sønner og 1 datter sørgeligen med deres gode moder igenlever og kysser med tilbørlig respekt denne deres gode sl. faders aske for al den omhyggelighed, som han for deres optugtelse indtil sin dødsdag båret haver, og udøser inderlig hjertens taksigelse til deres himmelske fader, som af en sær faderlig nåde har sparet deres gode sl. fader, indtil de fleste af dem var komne til så stadig en alder, at de kan betænke, hvor bedrøveligt det er at savne så from og omhyggelig en fader, der aldrig gjorde dem ondt førend nu, han forlod dennem.

Der nu denne sl. mand havde levet udi Ålborg udi nogle år, behagede det allernådigst kong Christian den 5te af højlovlig ihukommelse at forunde ham assessors rang og værdighed i det kgl. danske kancelli (21. Nov. 1682), og som det vel var vitterligt, med hvor stor flid han sin tid havde anlagt, idet han ikke alene uden sit fædreland udi i 6 år havde absolveret sit studium theologicum og i 5 år sit medicum, men endog i bemeldte 11 års udenlandsrejse lagt sig efter adskillige kuriositeter, som hans profession ikke egentlig vedkom, blev han fremfor nogen anden af højstbte Christian den 5te allernådigst denomineret til at være kgl. kommissarius tilligemed den højædle og velbårne hr. Otto Scheel¹⁾ på Vallø over landmålingen i ganske Jylland; og som han vel forstod sig paa sådan højagl. nåde, vidste og vel, hvor profitabel samme forretning kunde blive for landet, sparede han ingen umag nat eller dag, førend han sin allernådigste arveherres ordre og befaling allerunderdanigst havde efterkommet. Derpå flyttede han fra Ålborg til sin gård Todbøl i Thy²⁾, hvor han næppe havde fæstet sin bopæl, førend den højædle og velbårne hr. Bolle Luxdorph³⁾, daværende oversekretær i det kgl. danske kancelli, som denne sl. mand, eftersom de havde rejst tilsammen, altid havde i gunstig konsideration, lod hannem vide, at hs. majestæt, i allernådigste regarde til hans tro forretning ved landmålingen, havde allernådigst deputeret ham til noget bedre, og at, i fald han inklinerede for at succedere ædle og højfornemme, nu sl. sr. Niels Overberg⁴⁾, da forstander her på Sorø kloster, når han engang ved døden afgik, hannem da ingen skulde blive foredraget; og som han intet hellere ønskede, end at han kunde være sit kære fædreland til tjeneste, fornemlig det sted, hvor han i sine unge års skolegang havde opbåret så store tjenester,

¹⁾ Biogr. Lex. XVI. (Skeel).

²⁾ Foss købte Todbølgård 1682 af Otto Skram, solgte den 1698 til Enevold Berregaard.

³⁾ Biogr. Lex. X.

⁴⁾ Niels Hansen Overberg, f. 3. Dec. 1613 i Køge, forstander for Sorø skole 11. Okt. 1665, administrator for Sorø by s. Febr. 1676. Anføres i Amtmandslisterne 1675 og 1678; d. 15. Maj 1684.

og derfor gerne der vilde hvilt sine grå hår, resolverede han sig gerne dertil. Fik derfor, såsnart velbte sl. Overberg ved døden var afgangen, kgl. bestalling og instruks, hvorefter han sig allerunderdanigst, som en tro skolens forstander skulde rette; hvorpå han straks forføjede sig her over til landet og anno 1685 d. 16. Juli blev indsat her på stedet i samtlige skolens betjenters og velynderes nærværelse af de høje herrer skolens overdirektører, den højædle og velbårne herre hr. Otto Krabbe¹⁾ til Holmegård, ridder, hs. kgl. majestæts højt betroede gehejme-, etats-, justits- og kancelliråd, stiftsbefalingsmand over Sjælland og amtmand over Roskilde amt, samt den velædle og velbyrdige herre, nu sl. doktor Hans Bagger²⁾, fordum biskop over Sjælland og Møn, decano facultatis theologicæ et stæ theologiæ professore publico på det kgl. Københavns universitet.

Så snart han denne sin funktion havde antaget, så han fornemmelig på at få stedet i opkomst, stræbte derfor først og fremmest at få skolens gæld betalt; hvilket der sket var, lod han, efter erhvervet tilladelse, de mest forfaldne og unyttige skolens bygninger nedbryde og deraf det hele kloster, som næsten var øde og ruineret, på skolens bekostning reparere, søgte i al ting efter den kgl. foundation og de nyligen opkomne reglementer denne kgl. skoles opkomst og det hele gods' velfærd, holdende for, at så berømmeligt et sted, som af kongerne selv var funderet, og som han ofte sagde, i skøn situation og tillagte herligheder næppe havde sit bedre i hele Europa, med en singular flid og årvagenhed burde forvaltes, hvorfor han og stræbte af al magt at få skolen og klosteret med brave mænd og skikkelige personer forsynede; og ihvorvel han længtes hjertelig efter at bringe stedet til sin ældgamle stand igen og skolen til sit fulde tal af disciple efter den kgl. foundation, så naede han dog ikke dette sit ønske, medens han levede, har dog formodentligt i fulde 18 års årvågne direktion sat stedet i den stand, at det kunde ske, når hs. majestæt allernadigst behager.

Og som det er umuligt for en øvrighedsmand at kunne behage alle, så er det vel og ikke at tvivle på, at han i al denne sin møj, omhu og bekymring har haft sine modstandere; men som ret og retfærdighed har altid været den rettesnor, hvorefter han har reguleret alle sine sager, har han ikke frygtet for nogen, men alene søgt at behage sin allernådigste arveherre og konge og dem, han dependerede af, holdende sig det for en ære at mishage de onde og alene behage de gode og den allerhøjeste gud, hvis nåde han betimeligent at erlange brugte i rette tid det højærværdige alterens

---

¹⁾ Biogr. Lex. IX.

²⁾ Biogr. Lex. I.

sakramente, og omgikkes, så længe han levede, sin gud med en uforfalsket kærlighed og devotion, sin konge med allerunderdanigst lydighed, sin allerkæreste, nu højtbedrøvede efterladte med en trofast kærlighed, sine børn med en alvorlig ømsomhed, sine venner med en bestandig oprigtighed, sine uvenner med en forsigtig varsomhed, sin Jesu Christen og næste med tilbørlig kærlighed, sine underhavende med alvorlighed, den nødlidende med medlidenhed, og vel agtet og anset af verden anså verden med foragt, indtil han møet af dage og træt af umage og lyst til det himmelske forlod det jordiske og efterlod jorden legemet for at overlade himlen sjælen, som dog begge på sin dag ved Christi opstandelses og herlige åbenbarelses kraft skal hentes for at indsamles i de levendes knippe.

Hvad sig ellers denne sl. mands svaghed og sygdom anbelanger, da er han først for et fjerdingår siden bleven inkommoderet af så heftig en trangbrystighed, at han undertiden ikke uden besværlighed kunde drage sin ånde; og, endog han vel fornam, at enden på denne svaghed blev den visse död, eftersom han var af en høj alder og ikke assisteret med de kræfter, som kunde stå sygdommen imod, så vilde han dog ikke forsømme menneskelige midler, men en del brugte et og andet af sine egne medikamenter, en del skriftligen derom konfererede med sin højtærede kære svoger, velædle og højtærede hr. Oluf Worm¹⁾, assessor i konsistorialkollegiet og professor eloquentiæ på det kgl. Københavns universitet, som junctis consiliis med den vidtberømte medico practico i København, doktor Philip Haquard, ordinerede ham adskilligt; men som bemeldte trangbrystighed og *δυσπνοια* holdt jævnlig ved, dog uden nogen hans smerte, lod han sig ofte forlyde med, at hans tid ikke var her længe, bad derhos gud andægteligen, at han ikke vilde lade ham længe ligge på sin sotte- og sygeseng, men jo før jo heller forløse hannem, eftersom han ved guds nåde havde nu opnået en høj, alder, var ked af denne verdens viderværdighed og hjerteligt længtes efter at være med sin frelsere Christo; og ihvorvel gud var ham så nådig, at han aldrig 2 dage tillige var bunden til sin seng, vidste og snart ikke af nogen smerte at sige, så fandt han dog døden i sine lemmer og derfor beredede sig hver dag, hver time, ja hvert øjeblik til at tage imod den. Og efter ofte igentagen al lykkes og guddommelig velsignelses forønskning over sin allerkæreste ægtefælle for 26 ars kærlige og trofaste omgængelse samt alvorlige og vidtløftige formaninger til sine kære børn, fuld af tro, håb og tålmodighed, ned en sær andagt og devotion arbejdende på det himmelske, og som et stort guds barn hver time forventede herrens hjælp og

---

¹⁾ Ole Worm (den yngre) var gift med Drude Cathrine Foss, f. o. 1673 d. 1727, d. af rektor Jakob Foss og Dorothea Brochmand. Biogr. Lex. XIX.

sin forløsningstime, og jo mere det udvortes menneske aftog, jo mere og mere tiltog udi en gudelig andagt og et stadigt håb om at erlange den tilkommende salighed; hvilken hans hjertes inderlige attrå og begæring den trofaste gud også i nåde haver anset, idet han om fredagen den 7. September sidst forleden, imellem 7 og 8 om morgenen efter hans eget ønske uden nogen smerte og bevægelse ved en meget sød og salig død udkaldede hans ædle sjæl af hans dødelige legeme og oversatte denne fra denne verdens møjsommelighed til sit evige riges uforanderlige herlighed, efter at denne sl. mand havde levet i denne onde verden 66 år, 2 måneder og 3 uger.

Gud den allerhøjeste, som allerede har indbedet hans sjæl i de levendes knippe, han glæde og fryde hannem udi de evige boliger hos sin højre hånd evindeligt! Han og forlene hans efterladte legeme en venlig hvile udi dette sit sovekammer og på dommens dag en herlig og ærefuld opstandelse for Jesu Christi vor herres og frelsers skyld alene! Amen!
